

Kommodorin joulutarina 2021

Sinisen hämärän levittäessä huntuaan Miekojärven jäätyneiden selkävesien päälle, laskeutuu hiljaisuus kuin pehmeä pakkaslumi puiden oksille.

Ylväs Pieskänjupukka kurottautuu pakkashuurun seasta.

Jupukan terävin ja jykevin kiviseinä pitää sisällään yhden joulun tärkeimmistä salaisuuksista.

Sitä on vuosisatoja ihmetelleet niin järvimalmia kuljettaneet pororaidot kuin puunajossa olleet tukkirekiä kuljettaneet hevosmiehet.

Sitä ovat pohtineet myös Koutusjärvelle pohnustaneet talvikalastajat. Sillä siinä lakijängille noustessa vastaan tulee usein tervaksien tuoksu. Usein arvio siitä, että siellä olisi eräkämpillä joku lämmittämässä kaminää, ei osukaan oikean, vaan tuoksu jää kulkijoille arvoitukseksi. Olin saanut unessa tietää, että tällä Napapiirillä sijaitsevalla korkealla vaaralla on pitkä historia lappilaisessa joulussa.

Kyllä kalastajat ovat tienneet ja nähneet, että myös kesäisin ja syksyisin Pieskä piipustelee... Mutta harva on nähnyt, mitä siellä usvan ja tervantuoksuisen sumun seassa tapahtuu. Päätin unessani ottaa selvää tuosta sukupolvia vaivanneesta salaisuudesta ja lähdin nousemaan vaaralle.

On marraskuun viimeisiä päiviä. Tänään alkaa adventin aika. Vaaran sisällä on aivan hiljaista, tai ei sentään... Sieltähän kuuluu tasainen kuorsaus. Isossa kivisessä takassa on enää pieni hehku. Takan oikealla puolella on hirsinen seinä, jossa on tutunnäköinen veivillä varustettu seinäpuhelin ja sen päällä himmeästi varustettu punainen valo. Puhelimen vieressä on iso kuva tutusta hahmosta punaisessa puvussa ja pukin vieressä pieni hahmo korkeassa tonttulakissa. Se on tämän salaisen tähystyspaikan isäntä. Isäntä, joka ilmeisesti tuossa leveällä, tikapuilla ja porontaljoilla varustetulla laverilla torkkui. Laverin toisella puolella oli pitkä puolihirsistä tehty pöytä ympärillään puiset tuolit, joiden päällä oli taljat. Pöydällä paloi öljylamppu, joka antoi luolaan valoa.

Liikuin varovaisesti, olinhan tullut salaiseen luolaan kutsumatta. Ja että en herättäisi tonttua, jonka karvaiset tontunvarpaat näkyivät laverin päästä. Samalla huomioin ison seinäkalenterin, joka oli puottanut päivän lehtiä jo ison pinon ja nyt adventin alkamisesta kertovan päivän numero 27 oli jäänyt kulmastaan roikkumaan. Selvästi tuo erikoinen kalenteri tuntui pyristelevän lehteään irti. Sitten silmäni iskivät valtaisaan torniin. Se oli isojen ovien edessä kuin lintutorni. Sinne menivät kierreportaat. Tornin ylimmäisessä kerroksessa näytti olevan näyttöruutuja, kiikareita, messinkinen

kaukoputki, tutkapeilejä, kuulokkeet... Koko torni tuntui olevan rakennettu kiskojen päälle ja kiskot menivät isojen ovien alta. Nyt ymmärsin, tämän täytyi olla tähystyspaikka ja kenties nuo savut vaaran päällä liittyivät tähän tähystystorniin.

Liikuin hämärässä lähemmäksi tornia, kun osuin johonkin lasipullon tapaiseen. Se kaatui ja lähti vierimään kohti lattiaa. ”Hups” sain se kiinni juuri ennen kuin se osui lattiaan. Ääni sai kuitenkin luolan isännän heräämään. ”Nyt tuli kiire” mietin ja samalla vilkaisin pulloa, jonka olin saanut käteen. Siinä luki: *Miekon katoamispulveri*. Päätin kokeilla ja otin huikan pienestä ruskeasta pullostasta. Ja hups, kuvani katosi tornin vereisen kiviseinän isosta peilistä. Hämmentyneenä kokeilin omaa nenääni ja sen tunsin, vaikka pulveri oli ottanut minut valtaansa.

Siirryin sivummalle kun ylhäältä parvesta alkoi kuulua jos jonkinlaista ääntä. Kohta kuin tuulenpuuska tuo tonttu, joka oli siis mitä ilmeisemmin katoamispulverin omistaja, Miekon arvelin, tuli alas tikapuita liukuen. Miekon oli selvästi kylmissään ja karvaisia käsiään hieroen hän tarttui pieniin nokkakärkyihin, joilla hän haki takan reunustalta ison terveskannon siirtäen sen suuren takan hiilustalle. Kohta tuli valaisee luolan, jonka näen nyt ensimmäisen kerran kokonaisuudessaan. Tonttu siirtää vesipadan tulen loimuun ja katse kohtaa myös tuon ihmeellisen päiväkalenterin, joka edelleen tuntuu pyristelevän edellisen päivän sivustaan irti.

”Mitä pahusta!” Miekon parahtaa ääneen.

”Oletko vanha palvelijani jäänyt jumiin?” Miekon repäisee tuon päivän lehden irti ja samalla tajuaa:

”Mitä, onko nyt jo 28. päivä?” ”Olenpas minä nukkunut pitkät päiväunet”, tuumailee Miekon ääneen ja keräilee kalenterin lehtiä ainakin viikon edestä luolan lattialta. Samalla kalenterin uusi sivu ilmoittaa, että 2 päivää sääennusteeseen.

”Hmm...” Miekon tuntuu tuumivan ja hakee takan padasta kuumaa kupin juotavaa. Hän siirtää takkaan toisen padan. Näyttää että se voisi olla ruokapatakin. Samalla tajuan, että näkymättömyyspulveri on saanut minut hyvin nälkäiseksi. Miekon siirtyy ison pöydän ääreen, avaa raskaskantisen kirjan ja alkaa tutkia kirjaa. Hiljaisuuden katkaisee seinustalla ollut käkikello, jota en ollut huomannut. Säikähdyksestä sydämeni tykyttää ja pelkään, että suippokärkiset tontun korvat, jotka tuntuivat liikkuvan Miekolla omaan tahtiin, voisivat kuulla minut.

Nyt meteliä alkoi onneksi pitää ruokapadassa ollut kauha, joka ilmoitti ruuan olevan valmiina.

Pian Miekon tuntui nostavan padasta herkullisesti tuoksuvaan kalakeittoon. Seurasin toimitusta ja vatsassani kouraisi. Ja mitä ihmettä? Miekon täytti kaksi kuhollista höyryävää keittoa.

”Kaksi, miksi?” mietin. Miekon nosti puulaatikon alta leipää ja voita ja toi ne pöytää. ”Tuleppas syömään vieras.”

”Mitä, olikos tänne tullut joku?” ajattelin pyörittäessäni pöytää. Samalla huomasin kuinka olikaan käynyt. Katoamispuhelin voima olikin häipymässä ja peilistä näkyi nahkaiset lapinkenkäni. Olin paljastunut.

Menin melkein sanattomaksi, olinhan suuren salaisuuden äärellä ja tullut kutsumatta. Sain sentään sanottua, että ”Anteeksi”. Miekon katseli minua, mittaili kengänkärjistä ylös asti ja alkoi remakan naurunsa, jolle ei tuntunut tulevan loppua. Tuntui kuin siellä olisi ollut lauma noita tonttuja, kun nauru kiersi kaikuna kivisissä luolan seinissä.

”Tulehan syömään” hymyilevä Miekon ojentaa samalla kätensä ja huomaan, että tontun käsi on karhean tuntuinen ja melkoisen iso sekä sormet paksumat ja päältäpäin hieman karvaiset. Koska kummatkin olimme ilmeisen nälkäisiä, luolan ainoa ääni on tervaksen ritinä takassa. Sitten Miekon pyrkäisee suunsa kuin päättääksensä ruokailun ja aloittaa ”Kyllä minun tarkat korvani, jotka eivät koskaan nuku, kuulivat sinun tulosi. Kyllä, olin siitä siis hyvin tietoinen.”

Kuin varmistaakseen sanomansa ylöspäin suippenevat korvat liikkuvat omaan tahtiin. ”Näin vain niin mukavaa unta, jossa olin kesäyönä tuossa järvellä onkimassa. Ja halusin katsoa sen loppuun.”

Selvitin Miekolle oman uteliaisuuteni ja esi-isieni tarinat usvasta, savusta ja tervantuoksusta, joka aika-ajoin peitti Pieskänjupon.

”Niin, meillä tontuilla on paljon salaisuuksia ja vuosisatoja jatkunut työmme joulun varmistamiseksi. Tehtävämme, jonka olemme Joulupukilta saaneet.” jatkaa Miekon ja samalla vilkaiseen suurta joulupukin kuvaa seinällä. Samalla syttyy punainen valo seinäpuhelimien päällä.

”Se on Korvatunturilta”, tuumaa Miekon ja kiirehtii vaappuvin, mutta vakain askelin puhelimeen.

”Haloo, haloo” vastaa Miekon ja vääntää kammasta kuin parempia asemia hakien. ”Kuulen, nyt kuulen. Aivan ymmärrän.” hän jatkaa. ”Aivan, vain kaksi päivää, ei huolta. Laitan tiedon. Kuulemisiin kuomaseni.” lopettaa Miekon puhelun.

Miekon tulee pöydän ääreen hieman vakavan näköisenä.

”Tiedätkö, täällä ei ole koskaan ollut ihmisiä. Siis täällä sisällä. Kyllä tuolla vaaran päällä, siellä on vieraita ollut entistä enemmän. Olempa muutaman kerran joutunut sammutelemaan heidän jättämiä tulipesiäkin. Tiedätkö, nyt kun olet täällä ja ulkona jo hämärtää, jäätkö avukseni? Minun on annettava joulunajan ensimmäinen sääennuste Napapiirille.”

Lupasin auttaa. ”Jos vain jotenkin on mahdollista ja ymmärrän, että tämä mahdollisuus vierailu luolassa jää vain minun tiedokseni” totean.

”Siispä toimeen” Miekon toteaa. ”Aloitamme tänään ilman ja pakkasen tarkkailun. Ota tuosta poropeski päälle, sillä nyt lähdetään ulos.” Kepeästi Tonttu heittää oman peskin yllensä, sujauttaa isot tontunvarpaat villasukiin ja tossuihin, nappaa pöydältä pienen punaisen kirjan ja näyttää, että tänne päin. Kohta Miekon nousee puuskuttaen kohti tornin huipulla olevaa katosta ja syyttee laitteisiin valoja. ”Tule jo.”

Katson lumoutuneena tuota ihmeellistä tornia ja samalla kallion seinät lähtevät kirskuen siirtymään ja koko torni nytkähtää liikkeelle. Hyppään kyytiin ja alan kivuta kohti huippua. Ovien avauduttua tunnen kuinka pakkasviima nipistelee poskipäilläni. Sieltä avautuu tutut maisemat, mutta sininen hämärä on jo ottamassa otettaan.

”Istuppas tänne.” Toden totta, tornin huipulla on kaksi tuolia. Ja mitä ihmettä, Miekon asettelee minulle ihmeelliset lasit. Nyt katselen tuttua maisemaa kirkkaassa valossa kuin kesällä. Hämmästykselläni ei ole rajaa, kun Miekon esittelee ihmelaseja.

”Kun painat tuosta, näet lämpökiikariominaisuudella missä pukin porot liikkuvat.”

Samalla kun katselen vaarojen yli jo kohti tunturimaisemaa, Miekon seuraa näytön kuvaa ja kirjaa ylös tietoja. ”Huomaatko numerot lasin vasemmassa ylälaidassa. Siellä on pakkasnäyttö ja paikkakunta.”

”Huomaatko tänään Utsjoki Kevo -31 C” totean samalla Miekolle. Utsjoella ei aurinko paista, mutta tarkastelen valkoisia tunturinlakia ja siellä täällä näkyy protokkia.

”Pakkasherra sieltä on tulossa”, toteaa Miekon.

”Tuo kuunsirpin asento tietää myös että pakkasherran perässä tulee pian Lumikuningatar”, jatkaa Miekon. ”Katsellessa sinne Ylläksen suuntaan, hieman alaspäin” opastaa Miekon.

”No nyt ollaan jo Pallaksella... -27 C”, ilmoitan Miekolle ja pudotan katsettani ”- 19 C, Miekojärvi”.

”Näkyykö merkkejä pakkasherrasta?”

”Pakkasherrasta?” kysyn.

”Taivaanrannassa sininen hahmo, valtaisa pitkä viitta. Helmojaan heilutellen syyttelnee pitkällä sauvallaan aika ajoin myös revontulia.” opastaa Miekon.

”Laitappas tuosta kuulokkeet päähäsi niin voit ehkä kuulla, kuinka pakkasherra paukuttelee. Ja varsinkin kun se vahvistaa jäälakeuksia, äänet kaikuvat uljaasti pitkin järven selkiä.”

Tornin yläosa kääntyy itään. ”Haemme nyt havaintoja pakkasherrasta” kertoo Miekon.

”Kuulen ääntä, kuin ukkonen” ilmoitan Miekolle. Näen nyt koko taivaan korkuisen sinisen seinämän, tunnen hengitykseni kiihtyvän. Ja nyt heilahtaa sauva.

Miekon seuraa tarkasti tapahtumia ja piirtää niistä kuvioita pieneen punaiseen kirjaan. ”Hmm... jääkansi se vahvistuu. Lupaa hyvää. Näin sen pitää mennä. Pakkasherra kulkee edessä.”

”Eikö pukki tarvitse myös lunta porolla liikkueessaan?” kyselen Miekolta.

”Totta. Totta, uusi ystäväni. Pakkasherran hyvä ystävä ja seuralainen on Lumikuningatar, jonka useinmiten löydämme samoilta alueilta.” ”Katsotaanpa tuo lännen suunta.” sanoo Miekon ja painaa nappia.

Jälleen torni kääntyy. ”Käynnistän myös tutkapeilit, jotka haravoivat havaintoja tulevista lumisateista.”

Kohta kuulen kuulokkeista kuin keijujen helinää.

”Sieltä tulee meidän kuningatar. Ja näetkö, valkoiset helmat viiltävät jo Laukukeron rinteitä ja aamuun mennessä ovat jo täällä.” tuumaille Miekon ja laittaa vielä muistiinpanoja kirjaansa. ”Tämä näyttää erittäin hyvältä. Huomenna on ohjelmassa lumiarvojen mittaaminen ja jäälakeuksien vahvuuksien mittaaminen.

Saan ennusteen ajoissa liikkelle. Kiitos avustasi, uusi Ystäväni.” toteaa Miekon ja sammuttelee monitoreita.

Ja niin antennit tulevat pikkuhiljaa sisään.

Laskeudumme kierreportaita alas ja kuin taikauskusta torni vetäytyy vaaran sisään ja seinämät sulkeutuvat.

Tullesamme tutun luolan päähuoneeseen takassa on upeat tulet ja tunnen riisipuuron hienon tuoksun.

”Istuhan tuohon ystäväiseni.” osoittaa Miekon ja leikkaa isolle leivälle paksut siivut kalaa. ”Hmm... arvaappa kuka on varannut joulupukin juhlapöytään kalaherkut tänäkin vuonna?”

”Arvaan, että sinä. Siksikös salainen piilopaikka on kalaveden äärellä?” kysyn.

Miekon iskee silmää. ”Kiitoksia teille, että olen niitä joskus saanut teiltä hieman hakea.” Ja taas se remakka nauru raikuu.

Samalla herään kotisohvaltani. Kuinka nukahdinkaan noin sikeästi ja kuinka tuo uni olikaan toden tuntuista. Noustessani huomaan pienen harmaan paketin sohvani vieressä ja siinä pienen lapun: *HYVÄÄ JOULUA YSTÄVÄNI!*